

batenda qua quāto verius nosipos cognoscimus et quāto lucidius intorsus ingredimur: tanto amplius mala nostra ex quibus humiliamur videmus. Hinc Boetii. Nemotam p̄positre felicitatis est qui non in aliqua parte cuz sui stat⁹ qualitate rixet. Et hoc est qđ innuit Ezechiel. vñ. ubi sepe repetit. Et ad hoc cōuersus videbis abominationes maiestes. qđ quāto verius cōuertruntur: tanto plura mala nostra videmus. Nec est aliquis tā sanctus qui ab hac lege excludat. Dicit enim Beren. Tu quicūq; es et si sanct⁹ es: si te ad lumen veritatis intus in anima sine diffinim laicō inspicias: nō dubito quin hūllitas in oculis tuis. Hic ergo ex cognitio dei dilectio: sicut cognitio nostri hūllitas generalis. Tercio ex cognitio matris virginis clementia spes nobis oris et fiducia. vt qui n̄e iusticie fiduciā non habemus: nec ppter dei reverentiam tanq; peccatores facie levare audemus ad virginē cōfugientes: de eius clemētia speremus. Qui ergo ppter dei reverentiam et suoy bonoy insufficiētā nō audet levare facie eius offensam dñi erubescentes. Si inq; tales ad matrem virginē p̄fugerint de eius clemētia sperantes: ipso in gratia recipier: et per materna beneficia eos diuile grāne reconciliabit. et hec est pulchra agnitione cuius beata virgo designat esse mater.

Quarto beata virgo digna est esse mater sancte spei. i. habentū sanctā spem. Cum autem dicit sancta: innuit spes alias iūiles et non sanctas. Propter qđ scienduz q̄ suut tria q̄ spem nostrā sacrificant de virginē gloria. ut videlicz ppter eā a peccatis cessem⁹. spem nostrā solū in ipam et filiuz eius ordinem⁹. ipam bonis quib⁹ possim⁹ honorem⁹. Primo dico a peccatis cessem⁹. qđ frusta sperat qui peccando eum provocat in quo sperat. Hinc Sap. v. Spes impij quasi lanugo que a vento dispergit. Item Job. x. Quidam impij deficiunt et effugiunt peribit ab eis. et spes eoz abominatione est anime. Hinc Jo. iij. Omnis qui habet spem in deo sacrificat se sicut ille sanctus est. Secundo spem nostraz solū in matrē virginē ordinem⁹. nec de nos: nec de alienis virib⁹ psumētes: ne maledictioz. Hic dico. incurram⁹. ubi dicit. Quidam

ledictus qui ponit carnē brachiu suu. Tercio in virginē matrē spes nostrā ponam⁹. ipam in omnib⁹ et p̄ omnibus honorantes. qđ iunc fiducialiter speram⁹ si spem nostrā p̄ exhibitionē opis cōprobamus. et hoc est qđ ait ps. Spera in dño et fac bonitatem. Et hoc est veraciter spes sancta cui se gloria virgo assentit esse matrē.

LXXXII. De eodem sermo. v.

Domo quidaꝝ de scendebat abbierlin in hiericho: et incidit i latrones. Lu. x. Sap. ix. dicit. Difficile estimam⁹ que in terris sunt: et que in p̄spectu sunt inueniunt⁹ cum labore. que aut in celis quis investigabit: ac si dicat. Si difficile intelligim⁹ alio quid terrenis que sensibus subiacet: quid intelligere possumus de celestib⁹ et diuinis. hunc est qđ gloriōsus ille archip̄dicator. Iesus christus: quoties loqui voluit de celestibus et diuinis: assumpsit corpora loquēs in parabolis. ut p̄ visibiliū retinū similitudines p̄detētim. i. paulatim nos duceret in celestia et diuina: simile est regnum celorum de cem virginib⁹. vel thesau. absco. vel sage. misse in mari. Qd exponē Greg. di. Regnum celorum ideo terrenis rebus sile dicit. ut ex his que anim⁹ nouit surgat ad incognita: quatinus exemplo visibiliū se ad invisibilā rapiat. et p̄ ea que vsu didicit quasi cōfricatus incalecat. ut p̄ hoc qđ scit nouit diligere discer et incognita amare. Ex his ergo omnibus instructus placuit verbū p̄positū adducere: ut per res corporales que longā natūratē gloriose virginis de pingam⁹. In quibus verbis tria intelligimus. scilicet gloriose virginis singularitatē. descensionis qualitatē. nostre utilitatem. Primum ibi. Domino quidam. Secundū ibi. descendebat ab bierlin in hiericho. Terciū ibi. et incidit in latrones. Nec per ordinem p̄sequētes: primo dicimus qđ in primo membro intelligimus gloriose virginis singularitatē. Licet enim hoc nōcē homo sīm grammaticos sī non men appellatiū appellans pro omnib⁹. per hoc tamen nomine quidam addituz ei ab hac generalitate restringis ut non sit p̄ omnibus

Bermon

sicut prius. sed pro uno intelligatur licet ad
huc sit et definite.

Unus autem tria propriez que glori-

osa hec virgo ab omnibus hominibz restrin-
gitur: dividitur: et etiam separatur: in quibus
nec primam similem visa est. nec habere se-
quentez. scilicet propriez gratiaru plenitudi-
nem. virtutum pulchritudinez. meritorum
multitudinem. que tria hec virgo et mater ita
singulariter habuit ut ea nemo vngbz habu-
it nec habebit. **D**omo ergo dicamus de gra-
tiaruz plenitudine. Nam de ea veraciter di-
citur per angelum q plena fuerit gratiaru:
dicens. Ave grata plena. Que videlicet ver-
ba cuz sint ab angelo plata: oportuit esse ve-
ta. quia verba angelii non possunt cadere ab
esse. Notabiliter autem angelus **M**ariam ante concepcionem dixit plenam esse gra-
tia. quia in concepcione filii dei et in reliquo
fuit gratia superplena. Fuit eni sibi plena.
nobis autem superplena. **D**e prima dicitur
Eccl. xxiiij. In me omnis gratia. vite et ve-
ritatis. **D**e secunda dicit ibide. Cidere quo-
niam non solum mibi laboravi: sed omnibus
exquireribus veritez. Et ideo subiungit ibi
dem. Transite ad me omnes qui cōcupisci-
tis me: et a generatioibus meis implemini.
vt videlicet de superplenitudine eius omnes
accipiant. **D**e prima adhuc dicit **H**ieroni.
Ceteris per partes **M**arie non se tota simul
infudit plenitudo diuinitatis. **D**e secunda
dicit **B**ernard. **M**aria sinu aperit vniuer-
sis: vt de plenitudine eius omnes accipiāt.
captiuus redempcioem. eger consolacionem.
peccator veniam. iustus gratiaz. angelus le-
ticiam. filius carnis substantiam. tota trini-
tas gloriam. **D**e prima dicit **B**ernard. **M**e-
rito te virgo beata plenitudo gracie pre-
dicat. quia non defuit tibi fides patriarcha-
rum. spes prophetaruz. charitas apostoloruz.
costantia martyru. sobrietas confessoru. ca-
stitas virginuz. puritas angeloru. **D**e secun-
da itez **B**ern. **M**aria quia superplena gra-
tia in concepcione facta est: facilime pote-
rit moueri ut ex ea liquor gratie effundatur.
De vtroqz autem simul idez dicit. Ad quid
Maria ante concepcionem plena gratia ab an-

gelo nunciatur: nisi quia dudum sibi plena
nobis fieret superplena. Si enim vasi exto-
to iam pleno aliquod corpus immitis: quatum
illud magnu; est quod immitis: tantu; est ne-
cessere effluere de superpleno. Et quia in eam
iam dudu plena; deus eternus dei filius in
conceptione in vterum eius immitis: ideo ne-
cessere est ut superfluat in eternum. Et sic pa-
tet quomodo beata virgo ex plenitudine grati-
arum a comuni statu omniz hominu separatur.
Nam de omnibus nobis dicit apostolus. Ephi. viiiij. Unicuiqz nostre data est gra-
tia sicut mensuram donatiois christi. Ipa au-
tem non vnam: sed omnes gratias posside-
bat. **U** Secundo **M**aria singularis ho-
mo dicitur ppter virtutum plenitudinem. quia
omnes virtutes habebat sine impulsu con-
trarij virtutij. **N**ostre enim virtutes si quas pos-
siderimus fede dicitur veraciter. quia cuz im-
pugnatione contrarij virtutij acquiruntur. Quo-
de eunucho vel qui sicut est a natura frigidus
non attribuit virtus castitatis. quia de con-
trario yno non impugnat. sed illis virtus
castitatis attribuit. quo cuz impugnant re-
sistunt tamē virtutio et sic plantant in corpore
castitatem. ppter quod pro magna laude di-
cit deus sponsus sue in **Cantic**. Sicut lilyum
inter spinas: sic amica mea iter filias. Quid
per lilyum nisi castitas: quid per spinas nisi
vitia impugnaria designatur. Sicut igitur
rosa inter spinas: sic castitas inter vitia cre-
scit. **U**nde philosoph. ij. Ethic. dicit q virtus
tenet medium virtutio. Et ideo nostre vir-
tutes quia iuxta eas vitia sunt dicunt fede.
Gloriose autem virginis virtutes dicitur
habere pulchritudinem. quia nullis vngbz vi-
tis fuerunt impugnare. quia fomes pecca-
ti de quo vitia trahunt radicem in vtero ma-
ris virginis fuit debilitatus ut non posset
Mariaz trahere in peccatu: vt posset res-
set non peccare. Sed in conceptione filii dei
ita fuit extinctus et mortificatus ut non posset
peccare. et ideo eius virtutes nulla vitia im-
pugnabantur ut de ea proprio dici possit illud
Cantic. Tota pulchra es amica mea et ma-
cula non est in te. Sic etiam patet quomodo sin-
gularis fuit et divisa ab omnibus hominibus in
virtutuz pulchritudine. **F** **L**ectio sine

gularis fuit beata virgo propter meritos multitudinem eo quod ipsa super omnes puras creature merita cumulauit. Erant autem eius merita nobilia magna multa. Nobilia propter immediationem magna propter duplata operationem multa propter continuacionem. Primo dico merita virginis erant nobilia propter immeditationem. Nam opera misericordie que nos ibemur pauperibus exhibere ipsa immediate in deum ipsum non in paupes qui sunt membra eius exercebat. Ipsa enim deum luce suo pavuit et portauit hospicio uteris sui hospitauit et vestiuit: dans ei corpus tanquam vestimentum de carne sua. et cetera opera misericordie sine medio in ipso dominum exercebat. Secundo fuerunt merita eius magna propter duplata operationem. quia simul et semel actionem et contemplationem feliciter exercebat. Nam in eo quod nutritum Iesum necessitates corporis ministrando: in hoc ipso intendit deo eius diuinitatem sublimiter contemplando. Tercio merita eius fuerunt multa propter continuationem quia sine omni cessatione erat vel in exercitu labore: vel proficiendi studio: vel in experientia dulcedine: vel fruendi gaudio. Ex his ergo tribus scilicet gratia plenitudine virtutum pulchritudine meritos multitudine beata virgo quidam homo merito nominatur. y Sequitur secundum principale: scilicet descendebat ab hieronimo in hiericho. In quibus verbis descensionis qualitas designatur. Hoc autem verbum descendebat signans motum tria nobis importat: scilicet terminum a quo terminum ad quem. et ipsum motum descensionis. quod tria in verbis huius membra tangunt. Nam terminus a quo per nomen hierusalem terminus ad quem per nomen hiericho. motus vero quo ab uno termino in alium transiit per verbum descendebat importat. Hec tria breviter percurrentes: dicimus quod beata virgo descendebat ab hierusalē tempore quo ab eterno a trinitate exiit ordinata ut homo fieret. Erat enim in corde dei ab eterno ordinata ipsa testante Propterea in. Domini possest me initio viari suarum antequam quicquam faceret a principio. ab eterno ordinata sum nondū erat abyssi et ego iam conceperam quod. Ab hinc ergo descendebat tempore pri-

nito ut mater dei eligere. Descendit autem in hiericho: hoc est in hunc mundum. Dicit enim Beda quod hiericho figurā habet mundi. Interpretat enim luna: que mutabilis est hunc mundus. Et hec de duobus terminis: scilicet a quo et ad quem breviter tacta sufficiat. z De tertio autem scilicet motu descensionis sciendum quod beata virgo tribus descendit gratiis. scilicet per nativitatem mundissime puritatis. per profundum mundissime humilitatis. per affectum dulcissime benignitatis. Primo dico descendit in hunc mundum per nativitatem mundissime puritatis. Nunc enim pura creatura in tanta modestia et sanctitate nata est in hunc mundum sicut ipsa. Nam in utero matris concepta sacrificata est per singularē gratiam: que originale peccatum subiavit et restrinxit somite ut non eam impelleret ad peccandum ut ita non potest esset non peccare nec venialis: nec mortaliter. quod nullo vincere puro homini est collatum. Licer enim Hieremias et Jobannes baptista in utero essem sanctificatus: poterat tamē peccare venialiter ut fecerit. Secundo descendit per profundissimam humilitatem. ita ut conceptus facta pre omnibus hominibus coram deo humiliatur appareret. De qua eius humilitate in aliis eius sermonibus iuemes multa scripsit. Tertio descendit per affectum misericordissime benignitatis: tantum superfluebat visceribus pieatis ut omnium hominum miseras ficeret esse suas. Si enim Paulus in infinito inferno tanta misericordia effluebat. ut se omnium hominum miseras conformaret: dicens. Corint. xj. Quis infirmatur et ego non infirmor? quis scandalizatur et ego non vero? Quanto magis gloria virgo que ipsa misericordiam que deus est nouem mensibus gestabat in utero: super omnem creaturam misericordia effluebat. Propter quod dicit Bernardus. Sileat misericordia tua virgo benedicta qui ea in suis necessitatibus inutiliter non senserit. profluisset. De qua tamē eius misericordia in membro quod statim subiungitur diffusius disseveremus. Sequitur tertius principale. scilicet et incidit in larrones: hoc est conversiones habuit inter peccatores. Quis enim crudelior latro quam qui per mortisera peccata non corpus

Sermo

sed animaz occidit. que postq̄ cōmissa fue/
riut accusante psciētia lantant in spelūca la/
tronū: cōstringēte reatu ut non audeant le/
nare faciē suam ante deum. In illoꝝ mani
bus incidit mater dei: vt omnes peccatores
singulare ius ad eaꝝ habentes cōfugiāt ran/
q̄ ad eoꝝ auxiliatricē: defensatricem: et adiu/
tricem. que licet omnī angelorū et hominū
sit dñi ar regina. singulariter tamē est mater
et domia omnī peccatorꝝ. et hoc habet ex spe/
ciali cōmiso dilecti filij. q̄ dicit ei illud ysa.
xvi. Absconde fugiētes: et vagos ne pdas.

¶ 3. Pud rē pp̄t q̄
maria nob̄ te ḡis
cōsibete

A Bunt autem tres caſe ppter quas
gloriosa mater iureiurādo tenet: obligatur:
et stringif nobis peccatoribus misericordiā
et gratiā exhibere: vt nullo modo valeat cō/
tinere a nobis misericordiā et si vellet. sed iu/
sto dei iudicio cōuincit oportere gratiā no/
bis dare. et hoc cōtingit propter gracie inuen/
tionez. maternā affectiōem. filij recomenda/
tionem. Primo dico cōuincit gratiā no/
bis exhibere. ppter ipius gracie inuentione.
Humanū enim genus in lapsu prīmoꝝ pa/
rentū gratiā perdidit quā ab angelo testātē
ipa inuenit. Sic enim ait Luc. i. Inuenisti
gratiā apud dñm. Iustum est autē tam in
iudicio ecclesiastico q̄ ciuili: vt qui rem alte/
rius inuenit ei restituat cuius erat. Et sic per
iustam sententiā cogit. Marianobis pecca/
toribus qui gratiā perdidim⁹ restituere no/
lit velit. Secundo cogitur nobis peccatorib⁹
misereret. ppter maternū affectu. Nam ex eo
q̄ eius filius dignaf̄ esse et dici frater noster
iuxta illus ps. Munciaabo nomen tuū frati/
bus meis. Ex hoc iusta ratōe nostra cogitur
esse mater. Scim⁹ autē q̄ omnis mater di/
ligit filios suos. vñ sicut Jesus christus fin/
diuinitatē naturalis est dei filius; et omnes
electi filij adoptiui. sic a simili Jesus christ⁹
fin humanitatē est naturalis filius virgi/
nis marris: et nos eius filij ex materna affe/
ctione. Hinc est q̄ Lu. i. dicit. Perperit fili/
um suū primogenitū. Qui primogenit⁹ ei⁹
filius iusto ordine dicit respectu nostri: qui
prīus filij eius sumus. Ex hac ergo mater/
na affectiōe cogitur habere curā nostri. q̄ sci/
muis q̄ omnis mater animaliū. volucū. ser/
pentū. et quātūmūq̄ venenosam et mortife/
ram

ram habeant virtutē. diligit tamē: imo co/
gitur diligere fēnum suū. Si tam fortis est
natura vt omnis creatura ex virtute mater/
na cogatur velle bonū filii suis: multo ma/
gis diuin⁹ affectus in matre dei cogit nos
amare. quia fili⁹ dei qui in misericordia re/
nit in vterū eius: imo qui misericordia dici/
citur et est: ipsa facit ei⁹ viscera in eternū mi/
sericordiam redolere. Hinc H̄en. Qui po/
muz in manu habuerit per dimidiū diem:
per reliquā partem diei manus redolere odo/
rem. sic a simili quia misericordia que deus
est in eius viscib⁹ nouem mensib⁹ requi/
euit. ideo eius viscera odorant misericordi/
am in eternū. B Tercio cogitur nobis
misereret et filij recomendarioe. Ad hoc enī
elegit deus filius Marie tempus et locum
aptissimū quo nos recomendareret matr. hoc
est tempus et locū passionis quo dixit. Ju/
lier ecce filius tuus. vt ex loco et tempe ipaz
recomendaroem ei profundius inculcaret.
Nam nomine Jobānis qui interptatur gra/
tia: omnes peccatores cōuersi ad dñm intel/
ligunt: quos in illo loco et tempore matr re/
comendarerunt. vt cum ira dei iusto eius
iudicio egrederef ad puniendū et damnan/
dum peccatores: ipsa memor loci temporis
et passiōis pro nobis affectuosius interpella/
ret. ac si in illa recomendarioe filius ei dice/
ret illud ysa. xvi. Absconde fugiētes et vagos
ne pdas. ac si dicat. Vide mater oculis cor/
dis et corporis: quid: quātum: qualia p pec/
catoribus patior. et eos tibi habeas cōmēda/
tos. quia lic̄ multa magna valde sit miseri/
cordia matris dñi sup peccatores. maior ta/
men est misericordia filij: ipote qui est ī pa/
misericordia habens misericordiā essentiali/
ter in infinitū affectuosius cupiens nos sal/
uari q̄ datnari. et ideo matrem sue passio/
ni interesse volvit: vt per suam intercessiōe
cui non est fas aliquid denegari occasiōe
habeat miserendi. Sic enim dicit. in. Reg.
ij. Positus est thron⁹ matris regis que sedet
ad dexteraz eius. dixitq̄ rex ei. Pete mater
mi neq̄ em̄ phas est vt auertam faciez me/
am et. Ex predictis ergo tribus. scilicet gra/
tie inuentione. materna dilectione. filij recō/
mendarioe cogitur nobis peccatorib⁹ mise/
rere

ricordaz et gratias exhibere ita sane si per penitentiam et conversionem nomen Johannis induimus: ut per illa simus iam in gratia constituti. **N**eminem enim filius pendens in cruce recomendauit matri nisi Johanne, insinuas per hoc ut eos peccatores qui in pertinacia malitia in peccatis perseverant: matri nullatenus intendit recomendar. sed soli eos qui mutata voluntate per penitentiam et conversionem iam in gratiaz sunt recepti protegit et defendit et maternum eius affectum. ut ab ira furoris domini in tempore malo defensantur: expandit super illos.

LXXXIII De exaltatione sancte crucis.

Exaltaui lignum humile. Ezechielis. xvij. Dicit Hern. Quando de bonis domini aliquid perdimus duplice dispedio subducemus. quia et ipsum bonum perdimus: et ad peccatum in gratitudinis obligamur. Ideo ubi nos dominus Joba. viij. colligere fragmenta ne pereat. Et quia longe ante: hoc est in festo inuentoris sancte crucis triplice crux possumus. nec totum quod possum extirpi peccatum. ideo reliquias eiusdem materie ibi dimissas recolligamus: et collectas put possumus psequamur. **S**ciendum ergo quod in festo sancte crucis inuentoris inter alia ibi posita triplice crutem possumus. quemadum duas ut ita dixerim ibi. psecuti sumus. nunc restat ut te tertia: hoc est de cruce domini sermonem qui in manibus est ordinemus. **C**est itaqz sciendum quod est duplex crux una corporalis sive materialis. alia spiritus alis. Corporale crucem domini illam dicimus que dulcissimum corpus Iesu Christi in passione sustinuit. de qua cruce solenizat ecclesia illud. **O**ceum aue spes unica tecum. Spiritualen crucem dicimus in qua sancti et qui ex perfecti confixi dominum innaturunt. de qua horatur nos dominus **M**arth. xvij. dicens. Qui vult venire post me abneget semetipsum tollat crucem suam. **D**e qua apostolus Galat. ij. Christo confixus sum cruci. **D**e hac ergo duplice cruce dicit verbum possum: scilicet Exaltaui lignum humile. quia

utraqz prius habuit humiliatiem et postea exaltationem. Primo ergo primaz crucem pro sequentes: dicimus quod vetus lex pronunciat crucem humiliatam; vocans eam maledictam. dices Deutro. xxij. Maledictus a deo qui pendet in ligno. Sed noua lex ex persona ecclesie dicit eam exaltatam; vocans eam benedictam Sapient. xiiij. Benedictum lignum per quod fit iusticia. Unde Grego. volens ostendere venerande crucis a veteri lege maledictum et a noua lege benedictionem: colligit peue omnia verba in utraqz lege de cruce dicta: sic dices. Scimus quia scriptura sacra lignum crucis per legem nobis pronunciat: cuius dicit maledictus a deo qui pendet in ligno. per prophetas quoque denunciat cum dicitur dominus regnauit a ligno. per euangeliu[m] vero lignum sancte crucis aperte ostendit ubi ipsa passio domini declaratur. per apostolu[m] etiam hec eadem crux verbis et operibus tenet cuius dicit. mihi absit gloriari nisi in cruce tecum. Et subiungit Grego. Lignum ergo crucis quod predicit lex hoc etiam prophete. et quod tenunt prophetae hoc exhibet euangeliu[m]. et quod exhibet euangeliu[m] hoc predicit apostoli per universum mundu[m]. **D**atet ergo luce clarus quod crux que per vetus testamentum humiliata et ab omniata extitit per maledictionem: per nouum testamentum est exaltata: glorificata: magnificata. et hoc per benedictionem. Et sic patet crucis humiliatas et eius sublimitas.

Dicitur dicendum restat quibus modis veneranda crux nostra sit et dicatur exaltata. Et sunt quinque cause propter quas merito dicitur exaltata. **P**rimo propter contactum membrorum Christi et sanguinis eius coagulationem. **H**inc est quod in laudem crucis canit ecclesia. Arbor decora et fulgida ornata regis purpurea. **S**ecundo exaltata est fidelium veneratione. quia que prius fuit ignominiosa: nunc veneratione fidelium est gloriosa. et que prius fuit de decoris et honoris: nunc in frontibus regum est decoris et honoris. Unde sicut prius omnes pendentes in cruce erant maledicti adeo ut etiam Paulus gloriosum dominum nostrum Iesum Christum non virtutis sit dicere maledictum. **S**ic enim apostolus ait Galat. ij. Christus redemit nos de maledicto legis